

Jaarverslag
KNB 2014

vereniging Koninklijke
Nederlandse Bouwkeramiek

Voor u ligt het Jaarverslag 2014 van KNB. Geen lange verhalen, maar een bondig overzicht op hoofdlijnen van wat de bouwkeramische industrie in 2014 zoal bezig hield. Het bevat de resultaten van de sector zelf, vooral van de baksteenindustrie, en wat KNB voor de sector in 2014 deed. Via knb-keramiek.nl en Twitter is KNB door het jaar heen meer in detail te volgen.

Het is niet wat het lijkt

In 2014 zette de baksteenindustrie binnenlands iets meer af dan eind 2013 nog werd aangenomen (4%). Belangrijkste drager van de totale afzetgroei (29%) vormde de uitvoer, vooral naar Groot-Brittannië. Er werd een historisch ongekend aantal metselbaksteen geëxporteerd (+76%). Het verhult dat de binnenlandse afzet maar moeizaam groeit, zich van een ongekend slecht niveau herstellend, en dat de groei van de afzet niet overeenkomstig de groei van de omzet is. Het is vooral dankzij een goede Britse markt, dat de Nederlandse baksteenindustrie de moeilijke binnenlandse situatie het hoofd heeft kunnen bieden. Er is voor deze industrie, net als voor fabrikanten van keramische dakpannen en tegels, geen enkele zekerheid op een goede binnenlandse markt in de komende jaren.

Gelijk speelveld

Nationaal en Europees benadrukt KNB steeds opnieuw het belang van een eerlijke concurrentiepositie. Het ontbreken van een belastingvrijstelling voor gasgebruik in het mineralogische transformatieproces, zoals alle buurlanden wel kennen, is dan als eerste te noemen (al jarenlang!). De generieke verhoging 2e en 3e tariefschijf energiebelasting 2015 (met maar liefst 50%) ontmoette alleen daarom al geen enkel begrip van de sector. Een stevige lobby rond het Belastingplan 2014 kon deze forse lastenverzwaring voor de sector niet keren en kwam het zelfs op een laatdunkende kwalificatie door de Staatssecretaris van Financiën te staan ('er duikt altijd wel weer een klein bedrijfstakje op'). Het is exemplarisch voor het gebrek aan besef dat sectoren uit de maakindustrie van groot belang zijn voor innovatiekracht, werkgelegenheid en economische groei in de regio. De onevenwichtigheid in de grenswaardebepaling voor stikstofdepositie tussen het Nederlandse Programma Aanpak Stikstof en omliggende landen is daarvan een ander voorbeeld.

De actualiteit van het onderwerp werd in 2014 geïllustreerd door de sluiting van de laatste Nederlandse fabriek van gresbuizen. Wéér is Nederland voor een bouwproduct volledig van het buitenland afhankelijk geworden en wéér verliest het know how. Eerder verdwenen al definitief de productie van keramische toiletputten, wastafels en servies definitief uit Nederland.

Succes met natuur

Niet alleen een eerlijke concurrentiepositie maar ook behoud van de productiemogelijkheid zelf vergt aandacht. Het gaat dan om de inpassing van eeuwenoude productielocaties in door de overheid meer recent aangewezen N2000-natuurgebieden.

Rekening houden met nabije natuur is voor onze industrie een vanzelfsprekendheid, het creëerde deze zelfs! Bestaand gebruik anno nu met terugwerkende kracht tot 2000 alsnog moeten legitimeren gaat echter te ver. Toch lijkt dat het lot van 'bestaand gebruik' (steenfabrieken en kleiwinningen) in of nabij Natura 2000 gebieden zoals de Gelderse Rijntakken.

Het is ronduit bizar dat een door de eeuwen heen succesvol gebleken combinatie van economie en ecologie juridisch geen plek wordt gegund in de nog vast te stellen Natura 2000 Beheerplannen. Het dwingt fabrikanten tot financiële en administratieve lasten zonder dat dit de natuur dient. 'Een fabriek pak je niet zomaar op', liet een van de leden in de pers optekenen.

Manifest

In verband met de Europese verkiezingen 2014 ondersteunde KNB een initiatief van Cerame-Unie, de Europese koepel voor de keramische industrie. Met een manifest deed KNB aan Nederlandse (kandidaat-) Europarlementariërs suggesties voor beleid dat meer rekening houdt met onze maakindustrie, met banen en met het verdienvermogen van Europa! Zo belemmert het verschil in energieprijs een gezonde concurrentie van de Nederlandse keramische tegelindustrie op andere continenten en kunnen haar hoogstaande duurzaamheidsprestaties onvoldoende onderscheidend ("made in") worden aangeboden.

Het Europese "Groenboek klimaat- en energiebeleid 2030" motiveerde KNB eveneens om het belang van goede productiemogelijkheden en realistische groeikansen voor bouwkeramiek te beklemtonen. Groot-industriële issues zoals de 2030-klimaatdoelen, emissiehandel (ETS), het mechanisme van 'carbon leakage' en het staatssteunkader voor

milieu en energie mogen onze mkb-bedrijven niet disproportioneel raken. Europees onderzoek laat zien dat juist door dat mkb-karakter de gasprijzen voor fabrikanten van (bouw-)keramiek tot 28% hoger liggen dan voor andere energie-intensieve sectoren in Europa. De elektraprijzen zijn zelfs tot 159% hoger! Schrijft niet ook de Europese Commissie in haar beleidsdocument "For an European Industrial Renaissance": 'The crisis has underlined the importance of the real economy and a strong industry.'

Inpasbaarheid

Bestuur en politiek blijken niet altijd goed raad te weten met een juiste beleidsmatige inpassing van onze kleiverwerkende sector. En dat terwijl de in KNB samenwerkende fabrikanten Nederland en daarbuiten een mooie en duurzame toekomst kunnen bieden. Bouwkeramiek, gemaakt van een lokaal gewonnen, vernieuwbare grondstof en met bewezen kwaliteiten, laat zich prima combineren met energieneutrale gebouwen en een verbeterde biodiversiteit. Hoe duurzaam wil Nederland het hebben?

Dr D.K.J. Tommel
Voorzitter

2014 in vogelvlucht

Europese verkiezingen

In het voorjaar debatteerden kandidaat-Europarlementariërs over de slagvaardigheid van Europa en de betekenis daarvan voor economie, natuur en banen. In het Keramisch Huis in Velp leidde journaliste Wouke van Scherrenburg het debat in goede banen.

Werkbezoeken

Leden van de Gelderse Staten bezochten onze industrie in het voorjaar.

De inpasbaarheid van “bestaand gebruik” (kleiwinning, stenen bakken) in het N2000-beheerplan Rijntakken werd zichtbaar gemaakt.

Europees politica Annie Schreijer – Pierik toonde zich later in het jaar onder de indruk van onze industrie tijdens een werkbezoek aan een baksteenfabriek.

Belastingplan 2015

Een forse verhoging van de energiebelasting 2015 (met maar liefst 50%) ontmoette geen enkel begrip van de sector. Het ontkent het gebruik van energie als grondstof voor keramiek en bewijst wederom hoe uitdagend een juiste beleidsmatige inpassing van de sector is.

Duurzaam inzetbaar

Het bevorderen van veiligheidsbewustzijn en het beïnvloeden van gezond gedrag, zijn voor KNB speerpunten binnen het sociaal domein. Met een themadag voor leden werd hier nader op ingegaan en werden een aantal gerichte acties in 2014 en 2015 ingeluid. Ten overstaan van de Algemene ledenvergadering werd verbinding gelegd met het nationale Preventieprogramma “Alles is gezondheid”. De ondertekening van een pledge sluit aan bij datgene waaraan de bouwkeramische industrie bestaansrecht ontleent: het bijdragen aan een veilige, duurzame en comfortabele leefomgeving.

Stof tot nadenken

Op grond van vrijwillige, Europese afspraken om de blootstelling aan stof in de fabriek te beperken of te voorkomen (SDA Silica) rapporteerden KNB-leden aan NEPSI over de voortgang in maatregelen. Europees breed werd door 5.335 bedrijven uit meerdere (mineralogische) industriële sectoren voor 413.641 werknemers gerapporteerd. De respons was 76%. Uit de resultaten blijkt dat de Nederlandse bouwkeramische industrie op vrijwel alle fronten beter scoort dan het gemiddelde van alle Europese sectoren gezamenlijk.

Historisch

CAO-partijen Baksteen besloten, 57 jaar na oprichting, het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Baksteenindustrie op te heffen. Niet vanwege slechte resultaten (integendeel!) maar omdat toezichthouder De Nederlandse Bank (DNB) beleid voert op schaalvergroting. Sinds januari 2015 is de pensioenvoorziening voor werknemers in de baksteenindustrie ondergebracht bij het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouw. Deze en andere afspraken vormden onderdeel van een nieuwe eenjarige CAO. Deze expireert 1 juli 2015.

Duurzaamheidsagenda

De voortgang van de KNB-Duurzaamheidsagenda 2013-2015 werd gemonitord met een ledenenquête. Met 90% was de respons meer dan uitstekend. Uit de resultaten bleek dat de voortgang meer dan bevredigend is in relatie tot de gestelde doelen. Optimalisatie is mogelijk bij de machineveiligheid bij machineovergangen en het voorzien van de bouwproducten van symbolen voor een juiste verwerking in relatie met veiligheid en gezondheid. KNB ging over tot actie op deze onderwerpen.

Juiste schaduwprijs

De uitkomsten van berekeningen door KNB weken af van de schaduwprijs van baksteen metselwerk in versie 1.6 van de Nationale Milieu Database (NMD). Na analyse bleek sprake van een dubbeltelling in de onderliggende systematiek en volgde correctie. De juiste schaduwprijs is € 3,42 per m2 metselwerk ofwel € 0,46 lager dan de eerdere waarde in de NMD. Nederland heeft recht op juiste milieudata!

Zachte klei, harde resultaten

De Provincie Gelderland, bakermat van de bouwkeramische industrie, was gastheer van de “Dutch Green Building Week (DGBW)”. Op uitnodiging van KNB en DGBW bezocht een groep architecten een productielocatie en kregen zij natte voeten in een kleiwingebied nabij Gendt.

KNB verzorgde informatie over de prestaties van de bouwkeramische industrie op het gebied van duurzaamheid, MVO en biodiversiteit.

Energiezuinig bouwen

Isoleren is een vak en aan gebouwen worden steeds hogere isolatie-eisen gesteld. Twee redenen waarom KNB met ketenpartners werkte aan algemene uitvoeringsregels voor het aanbrengen van gevelisolatiemateriaal. Een duidelijke en door de markt (h)erkende KOMO Uitvoeringsrichtlijn helpt de kwaliteit van het aanbrengen van gevelisolatiemateriaal te waarborgen en gebouwen energiezuiniger te krijgen.

Baksteenmetselwerk

Samen met ketenorganisaties AVM, VNV en NeMO verzorgde KNB de brochure 'Baksteenmetselwerk, blijvend goed voor een duurzame leefomgeving'. Deze geeft tien redenen waarom baksteenmetselwerk vanuit het oogpunt van duurzaamheid een uitstekende keus is.

Magazines

De 65^e uitgave van BAKSTEEN, het magazine voor architecten, vergeleek de 26 letters van het alfabet met het wisselende samenspel van metselbaksteen. De nieuwe editie van Contour Straatbaksteen #30, het KNB Magazine over ruimtelijke inrichting, belichtte trends en opvattingen over straatbaksteen.

Infobladen

Met digitale Infobladen helpt KNB de beroepspraktijk. Infoblad 41 biedt inzicht in mogelijkheden en randvoorwaarden om vloermuizen een verblijfplaats te bieden in baksteenmetselwerk.

Infoblad 40 legt de verschillende toepassingsklassen en de bijbehorende specificaties voor voeghardheid volgens CUR aanbeveling 61 en voor metselbaksteen en corrosiebestendigheid van metalen in metselwerk volgens de Nationale bijlagen van NEN-EN 1996-2 uit.

MasterClass Baksteen

Het Rotterdamse Nieuw Crooswijk vormde decor voor de 12^e KNB MasterClass Baksteen. Jeroen Geurst en Edzo Bindels verzorgden inleidingen.

NK Metselen en Voegen 2014

De jaarlijkse KNB-studiedag voor metsel-docenten (in 2014 bij mortelproducent Weber Beamix in Eindhoven) vormde het officieuze startmoment van het NK Metselen en Voegen. Ruim twee maanden later kon terug worden gekeken op een geslaagd kampioenschap. Voor het eerst in de historie nam een vrouwelijke metselleerling deel: Jifke Brolsma uit Tzummarum. Landelijke en regionale TV zenders, dagbladen en radiozenders als Qmusic en 3FM: zij waren allemaal geïnteresseerd in de ervaringen van Jifke.

De metsel- en voegfinalisten werkten in het Overijsselse Dalfsen aan 22 plus-vormen van de plaatselijke Trefkoele. Winnaar van het 12^e NK Voegen werd Sil ten Brinke uit Varsseveld. Winnaar van het 62e NK Metselen werd Wieger van den

Broek (15) uit Barneveld, leerling van het van Lodensteincollege in Hoevelaken. Burgemeester Han Noten van Dalfsen reikte hem de Zilveren Troffel uit. Minister Jet Bussemaker, sprekend uit eigen ervaring, noemde metselen écht vakwerk. "Goed vakmanschap is zichtbaar voor de hele samenleving", aldus de Minister.

Max van Lent en voegleerling Twan van der Heijden mochten de allereerste nieuwjaarsreceptie van Koning Willem-Alexander bezoeken. Beiden dankten de aanwezigheid aan een overwinning op het NK Metselen 2013 (Max) en NK Voegen 2012 (Twan) van KNB.

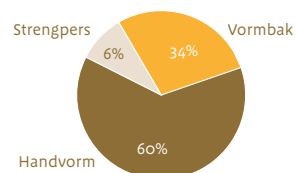
Nederlands studentenrecord

Aankomende 1e-jaars studenten bouwkunde TU-Delft vestigden een Nederlands record: met 1430 mm werd de grootst mogelijke vrije overspanning met baksteen gestapeld. Ruim 200 studenten namen deel aan dit festijn van KNB en Studentenvereniging STYLOS

De sector

Specificatie afzet naar vormmethode

Bouwbeeld

Na twee jaar van krimp boekte de Nederlandse economie in 2014 weer wat vooruitgang (0,8%). Herstel van vertrouwen bij consumenten en producenten zorgde voor groei van de binnenlandse markt. Een beginnend herstel van de (koop-)woningmarkt speelt daarbij een rol. De verhuurderheffing van eind 2013 en het steeds verder aanscherpen van kredieteisen zorgen evenwel dat dit herstel trager gaat dan nodig.

Volgens de door KNB gevolgde prognoses van Builightsight werden er in 2014 39.500 woningen opgeleverd (-6%). Het CBS noteerde voor bijna 26.000 koopwoningen een bouwvergunning (+66%). Ook het aantal vergunningen voor herstel en verbouw van bestaande woningen steeg (+ 5.5%). Door de geringe bouwactiviteiten van woningcorporaties bleef de groei van het aantal vergunde huurwoningen met 28% achter tot bijna 14.000 nieuw te bouwen (huur-)woningen.

Metselbaksteen

Ogenscheinlijk deed de Nederlandse baksteenindustrie het in 2014 prima: een groei met 29% in de afzet metselbaksteen. Dit goede cijfer verhuult de slechte Nederlandse bouwmarkt waar slechts een aantal van 440 mln. WF werd afgezet (+4%), de helft van wat in 2008 op de Nederlandse markt werd verkocht en maar iets boven het historisch dieptepunt in 2013 (424 mln. WF).

Veel metselbaksteen werd geëxporteerd, vooral naar de Britse markt. Deze groei met 76% in 2014 werd in 2013 al ingezet met een groei van 35%. De Nederlandse baksteenindustrie weet goed in te spelen op de Britse vraag naar metselbaksteen dat gevolg is van het "Help to Buy"-programma. Dit is een overheidsprogramma dat het mensen mogelijk maakt een woning te kopen.

Straatbaksteen

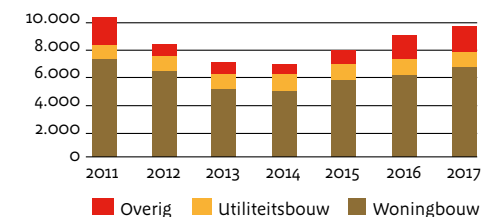
De afzet straatbaksteen bleef min of meer gelijk (1%) en weet zich na een paar slechte jaren te stabiliseren. De afzet ligt echter nog steeds onder het langjarig gemiddelde. De afzet straatbaksteen in machinale pakketten daalde in 2014 (-4%).

Sectorgegevens baksteenindustrie

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Productie	metselbaksteen	1.048	1.105	1.147	1.133	1.169	1.056	861	719	764	680	652	779
	straatbaksteen	223	296	334	379	375	404	355	364	353	314	305	301
Afzet	metselbaksteen	1.130	1.123	1.110	1.149	1.155	1.063	876	744	803	669	653	842
	straatbaksteen	232	294	355	330	361	384	361	338	369	346	312	314
Eindvoorraad	metselbaksteen	484	466	504	487	508	502	487	461	421	433	433	371
	straatbaksteen	114	116	114	162	174	194	189	215	199	167	146	130
Uitvoer	metselbaksteen	234	242	213	234	255	188	152	153	164	154	229	403
	straatbaksteen										27	30	29
Invoer	baksteen	122	132	93	118	98	97	87 ¹⁾	73	70	41	30	17*
	(x 1 mln WF)												
Aantal werknemers		1.538	1.417	1.458	1.515	1.513	1.544	1.417	1.357	1.304	1.273	1.219	1121
Omzet in mln euro's		239	268	291	339	370	358	332	261	277	243	231	276

¹⁾Trendcijfers

Prognose Baksteenoppervlak

(bron: Builightsight)

materialen lijkt wederom iets gestegen. Met een marktaandeel van circa 70% op het hellende dak is keramiek veruit het preferente product in Nederland.

Verwachtingen

De verwachtingen voor 2015 en 2016 zijn voorzichtig positief. Het herstel van de nieuwbouwproductie wordt bepaald door de woningbouw. De stijging in de huursector is minder uitgesproken dan in de koopsector hoewel de afbouw van stimuleringsmaatregelen en strengere financieringsseisen deze laatste eerder vertraagt dan versneld. Bouwers voor de markt bouwen meer huurwoningen dan woningcorporaties. De export zal wederom de afzet dragen.

KNB in kort bestek

De vereniging Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek (KNB) is de brancheorganisatie van de kleiverwerkende (proces-)industrie in Nederland. Lid zijn nationale en multinationale ondernemingen die in Nederland op industriële wijze klei omzetten in een vormvast keramisch bouw materiaal: bouwkeramiek. De sector verschaft werk aan ca. 2.500 mensen en zette ca. 500 mln. euro om.

KNB behartigt de gezamenlijke belangen van de bouwkeramische industrie op het gebied van milieu, energie, grondstoffen, duurzaamheid, normeringen, arbeidsomstandigheden en vakopleiding, nationaal en Europees. Voor specifiek de baksteen-industrie verzorgt KNB de ontwikkeling en overdracht van kennis naar de ontwerpende en verwerkende beroepspraktijk en het onderwijs. Verder is KNB partij bij de collectieve arbeidsovereenkomst in de baksteenindustrie.

KNB is lid van VNO-NCW, AAVN, NVTB, de Europese koepels TBE en CET en neemt deel in Stichting Stapelbouw en FODI.

vereniging Koninklijke
Nederlandse Bouwkeramiek

Bestuur KNB (per 1-1-2015)

A. Blei
G.J. den Daas
Drs. B.J. Koekoek RA, vice-voorzitter
Koninklijke MOSA BV
Dr. D.K.J. Tommel, voorzitter

KNB-Bureau

- mr. E.L.J. van Hal, directeur
- ing. A. Mooiman, adviseur duurzaamheid en techniek
- mevrouw A. Nijse, secretaresse
- ing. D. Smink, secretaris milieu en energie
- mevrouw J.M. Verheem, secretaresse
- ing. G.A. Westenbroek, technisch-wetenschappelijk adviseur

Vereniging Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek (KNB)

Postbus 153, 6880 AD, Velp (Gld)
Florijnweg 6, 6883 JP, Velp (Gld)
T +31 (0)26 384 56 30
F +31 (0)26 384 56 31
E info@knb-keramiek.nl

I www.knb-keramiek.nl
www.metselwedstrijden.nl

Leden (per 1-1-2015)

Baksteen Helden BV

Panningen tel. (077) 3060495
- Steenfabriek Engels Helden BV
Helden-Panningen tel. (077) 3060495
- Steenfabriek Engels Oeffelt BV
Oeffelt tel. (0485) 361444

Bylandt BV

Lobith-Tolkamer tel. (0316) 566233
Kessel (L) tel. (077) 4628000

Caprice Holding BV

Gendt tel. (088) 0103100
BV Steenfabriek Huissenswaard
Angeren tel. (088) 0103100

Daas Baksteen Zeddam BV

Azewijn tel. (0314) 651644
- Daas Baksteen,
Steenfabriek De Nijverheid B.V.
Azewijn tel. (0314) 651644
- Daas Baksteen,
Steenfabriek De Volharding B.V.
Azewijn tel. (0314) 651644
- Daas Baksteen,
Steenfabriek De Vlijt B.V.
Winterswijk tel. (0314) 651644

Kleiwarenfabriek Façade Beek BV

Beek (L) tel. (046) 4372828

DEKO BV

Elst tel. (0481) 366466

"St. Joris" Keramische Industrie B.V.

Beesel (L) tel. (077) 4740100

Steenfabriek Biezeveld B.V.

Kerkdriel tel. (077) 4742920

Steenfabriek Klinkers B.V.

Maastricht tel. (043) 3478333

Steenfabriek Linssen B.V.

Kerkrade tel. (045) 5411222

Monier BV

Woerden tel. (0348) 476511
- Monier B.V. Tegelen
Tegelen tel. (077) 3269500
- Monier B.V. Woerden
Woerden tel. (0348) 436800

Koninklijke MOSA BV

Maastricht tel. (043) 3689444

De Porceleyne Fles / Royal Delft

Delft tel. (015) 2512030

Steenfabriek De Rijswaard BV

Aalst (Gld.) tel. (0418) 552221

Rodruza BV

Nijmegen tel. (024) 3297450
- Rodruza Steenfabriek Rossum BV
Rossum (Gld.) tel. (0418) 667600
- Rodruza BV Steenfabriek
"De Zandberg" Gendt tel. (0481) 427120

Steenindustrie Strating b.v.

Oude Pekela tel. (0597) 613920

Steinzeug-Keramo B.V.

Belfeld tel. (077) 4751456

Koninklijke Tichelaar Makkum BV

Makkum tel. (0515) 231341

Vandersanden B.V.

Spijk tel. (0316) 566400
- BV Steenfabriek Hedikhuizen,
Hedikhuizen tel. (0316) 566400
- BV Steenfabriek Spijk,
Spijk tel. (0316) 566400

Steenfabriek Vogelensangh

Deest tel. (0487) 512459

Wienerberger B.V.

Zaltbommel tel. (0418) 597111
- Wienerberger Steenfabriek
Bemmel, Haalderen tel. (0481) 463924
- Wienerberger Steenfabriek
Erlecom, Erlecom tel. (024) 6632036
- Wienerberger Steenfabriek
Haaften, Haaften tel. (0418) 597300
- Wienerberger Steenfabriek
Heteren, Heteren tel. (026) 4722014
- Wienerberger Janssen-Dings
Tegelen tel. (077) 3560800
- Wienerberger Steenfabriek
Kijfwaard Oost, Pannerden tel. (0316) 379560
- Wienerberger Steenfabriek
Kijfwaard West, Pannerden tel. (0316) 379570
- Wienerberger Narvik Deest
Deest tel. (077) 3560800
- Wienerberger Narvik Tegelen
Tegelen tel. (077) 3560800
- Wienerberger Steenfabriek
Nuance, Afferden (L.) tel. (0485) 531236
- Wienerberger Panningen
Panningen, tel. (077) 3071855
- Wienerberger Poriso Brunssum
Brunssum tel. (045) 5635270
- Wienerberger Steenfabriek
Schipperswaard, Echteld tel. (0316) 379560
- Wienerberger Steenfabriek
Thorn, Thorn tel. (0475) 561255
- Wienerberger Steenfabriek
Wolfswaard, Opheusden tel. (0488) 443367
- Wienerberger Steenfabriek
Zennewijnen, Zennewijnen tel. (0316) 370560